

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Хебейський університет іноземних досліджень (Китай)
Анкарський університет (Туреччина)
AGH Університет науки і технологій (Польща)
Коледж Санта-Фе (США)
Національна академія освіти ім. І. Алтинсаріна, Казахстан
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Національний університет «Запорізька політехніка»
Національний університет «Львівська політехніка»
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Національний університет «Острозька академія»
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КООРДИНАТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції

3-4 червня 2021 року

Полтава – 2021

УДК 159.923.2 (082)

П 86

Редакційна колегія:

С. Д. Максименко – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор (*голова редакційної колегії*); **Н. В. Чепелева** – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **В. О. Моляко** – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **М. Л. Смутьсон** – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **Л. М. Карамушка** – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **О. М. Кокун** – член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **І. М. Біла** – доктор психологічних наук, професор; **О. І. Бондарчук** – доктор психологічних наук, професор; **Л. З. Сердюк** – доктор психологічних наук, професор; **Wilson Shari L., B. A.** History and Philosophy, M.A. Ecology and Evolutionary Biology, Project Central (United States of America); **Sikora Jan, Dr.**, adiunkt w Katedrze Pedagogiki Pracy i Andragogiki, Akademia Pedagogiki Specjalnej im Marii Grzegorzewskiej, Warszawa, PL; **С. П. Яланська** – доктор психологічних наук, професор; **О. В. Бацилева** – доктор психологічних наук, професор; **Р. В. Каламаж** – доктор психологічних наук, професор; **В. П. Шпак** – доктор педагогічних наук, професор; **Л. О. Хомич** – доктор педагогічних наук, професор; **Л. Ю. Москальова** – доктор педагогічних наук, професор; **В. В. Костіна** – доктор педагогічних наук, доцент; **Н. О. Сайко** – доктор педагогічних наук, доцент; **В. Ф. Моргун** – кандидат психологічних наук, професор; **М. Т. Дригус** – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник; **І. В. Яворська-Ветрова** – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник; **Р. М. Білоус** – кандидат психологічних наук, доцент; **Н. М. Атаманчук** – кандидат психологічних наук, доцент; **Ю. Л. Горбенко** – кандидат психологічних наук, доцент; **Л. П. Клевака** – кандидат педагогічних наук; **І. М. Коренева** – кандидат педагогічних наук, доцент.

Психолого-педагогічні координати розвитку особистості :

П 86 зб. наук. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 червня 2021 р.
– Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. – 268 с.

У збірнику наукових матеріалів представлені праці науковців України, в яких висвітлюються найбільш актуальні науково-прикладні проблеми психології та педагогіки. Основний акцент зроблено на розкритті психолого-педагогічних аспектів таких напрямів: психологічні особливості становлення та розвитку особистості в освітньому просторі; психолого-педагогічні умови організації навчально-професійної діяльності молоді в умовах суспільних реалій; психологія розвитку творчих компетентностей особистості: практико-орієнтований аспект; психологічні аспекти здоров'язбереження й здоров'ятворення в ускладнених умовах життєвого середовища; психологічна, соціально-педагогічна допомога особистості в ситуаціях життєвих змін. Збірник адресований викладачам закладів вищої освіти, аспірантам, студентам, працівникам у галузі практичної психології, педагогіки, та іншим фахівцям, які цікавляться сучасним станом розвитку психологічної та педагогічної науки.

УДК 159.923.2 (082)

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

© Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, 2021
© Кафедра психології та педагогіки, 2021

3. Нюнберг Г. Принципы психоанализа и их применение к лечению неврозов. Москва : Институт общегуманитарных исследований, 1999. 363 с.
4. Стоянова И. Я. Пралогические образования в норме и патологии : автореф. ... д-ра псих. наук : 19.00.04. Томск, 2007. 47 с.
5. Фанти С. Микropsихоанализ. Москва : «ЦПП», 1997. 400 с.
6. Фрейд А. Психология Я и защитные механизмы. Москва : Педагогика, 1983. 144 с.
7. Фрейд З. Толкование сновидений. Киев : Здоровья, 1991. 382 с.
8. Фурст Б. Д. Невротик, его среда и внутренний мир. Москва : Изд. иностр. лит., 1957. 375 с.
9. Яценко Т. С. Активная социально-психологическая подготовка учителя к общению с учащимися. Київ : Освіта, 1993. 208 с.
10. Яценко Т. С., Глузман О. В., Усатенко О. М. Методологія професійної підготовки практичного психолога. Дніпропетровськ : Інновація, 2014. 192 с.
11. Яценко Т. С. Методологія глибокого познання: пралогическое и логическое мышление. Днепр : Інновація, 2021. 323с.
12. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика : навч. посібник. Київ : Вища шк., 2006. 382 с.

УДК 378.5

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тур О. М.

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
l.oksanetur@gmail.com

Основна мета професійної освіти – підготовка компетентного фахівця, конкурентноздатного на сучасному ринку праці, готового до ефективної роботи на рівні світових стандартів, а також постійного професійного зростання.

Ставлення студентів до свого навчання залежить передовсім від ставлення до самого процесу учіння. І. Підласий у своїх дослідженнях із факторного аналізу в дидактиці ранжував 40 найбільш значущих чинників впливу на продуктивність навчання, серед яких мотивація навчання і потреба вчитися займають перше місце. Отже, мотивація є головною рушійною силою в процесі формування майбутнього професіонала сфери дошкільної освіти. Тому особливо важливим стає питання про мотиви навчально-професійної діяльності студентів цієї спеціальності.

Мотив – це внутрішнє спонукання особистості до того чи іншого виду активності, пов'язане із задоволенням певної потреби [1, с. 256]. Мотивами можуть виступати ідеали, інтереси, переконання, соціальні установки, цінності. Разом із тим, за всіма перерахованими причинами все одно стоять потреби особистості в усьому їх різноманітті.

Мотиви володіють кількісною (сильний / слабкий) і якісною (внутрішній / зовнішній) характеристиками. Під якісною характеристикою розуміють відношення мотиву до змісту діяльності. Якщо для майбутнього працівника сфери дошкільної освіти навчальна діяльність значуща сама по собі (задовольняє пізнавальні потреби в процесі учіння, студент отримує задоволення від самого процесу пізнання), то це є внутрішньою мотивацією. Якщо ж головним поштовхом до навчання є бажання отримати престижну професію (професійні мотиви), мати високий заробіток (прагматичні мотиви), принести користь суспільству (соціальні мотиви), утвердити себе й мати в майбутньому високий соціальний статус (мотиви соціального і особистісного престижу), то мова йде про зовнішню мотивацію [3, с.156]. Однак недостатньо просто диференціювати мотиви на внутрішні й зовнішні. Самі зовнішні мотиви можуть бути позитивними (мотиви успіху, досягнення) й негативні (мотиви уникнення, захисту).

Протягом тривалого часу дослідники, аналізуючи фактори успішності в навчанні, провідну роль відводили інтелектуальному рівню особистості. Однак згодом були отримані результати, якими засвідчено, що ніякого *значущого* зв'язку інтелекту з успішністю в навчанні не існує. Висока позитивна мотивація може заповнювати недолік певних здібностей або недостатній запас знань, умінь, навичок, відіграючи роль компенсаторного фактора, однак у зворотному напрямку компенсаторний механізм не спрацьовує. Тобто яким би здібним та ерудованим не виявився студент, без бажання й поштовху до навчання успіхів він не досягне [4, с. 303].

Важливу роль у формуванні мотивації до навчання відіграє створення проблемної ситуації, зіткнення студентів із труднощами, які він не може розв'язати за допомогою наявного в нього запасу знань; зіштовхуючись із труднощами, майбутні фахівці сфери дошкільної освіти переконуються в необхідності отримання нових знань або застосування старих у новій ситуації. Цікава тільки та робота, яка вимагає постійної розумової напруги. Легкий матеріал, що не вимагає такої інтелектуальної роботи, не викликає інтересу. Подолання труднощів у навчальній діяльності – найважливіша умова виникнення інтересу до неї. Труднощі навчального матеріалу і навчальної задачі підвищують інтерес лише тоді, коли ці труднощі посилені, переборні, інакше інтерес швидко зникає.

Важливе значення у формуванні мотивації до опанування професією має навчальний матеріал і прийоми навчальної роботи, які повинні бути достатньо (але не надмірно) різноманітні. Різноманітність забезпечується не тільки зіткненням учнів із різними об'єктами під час навчання, а й тим, що в тому самому об'єкті можна відкривати нові сторони. Один із прийомів збудження у майбутніх фахівців сфери дошкільної освіти пізнавального інтересу – «відсторонення», тобто демонстрація студентам нового, неочікуваного, важливого в звичному і буденному. Новизна матеріалу – найважливіша передумова виникнення інтересу до нього. Однак пізнання нового повинно опиратися на вже наявні знання. Використання раніше засвоєних знань – одна з головних умов виникнення інтересу. Важливий чинник виникнення інтересу до навчального матеріалу – його емоційне забарвлення, живе слово викладача.

Першорядним чинником формування навчальної мотивації також є створення образу майбутньої професії – цілісного уявлення про базові складники фаху, які є взаємозалежними й взаємообумовленими елементами єдиної структури. Зрозуміло, що образ майбутньої професії стає потребою майбутніх фахівців сфери дошкільної освіти до оволодіння цією професією і виконує мотивувальну функцію. Формування і розвиток образу майбутньої професії працівника дошкільних закладів стає способом розвитку системи професійної мотивації. Кожне заняття має бути сплановане так, щоб у свідомості студента відображався соціальний зміст обраної професії, її значення для суспільства.

Найважливішим фактором розвитку мотивації до навчання є виявлення міжпредметних зв'язків у процесі навчання. Це сприяє усвідомленню студентами сенсу учіння, розуміння його значущості для оволодіння професією. Отже, на перший план виступає внутрішня мотивація навчально-професійної діяльності, яка базується на розумінні значимості матеріалу, що вивчається.

Під час навчання буває зовсім мало підґрунтя для позитивних емоцій, інколи навіть превалюють негативні емоції, як-от: страх, невпевненість, сумніви, боязкість тощо. Емоції супроводжують навчальну діяльність, передують їй, готують студента до включення в неї. Необхідно прагнути створювати такі ситуації, під час вирішення яких студенту потрібно знайти правильну лінію поведінки, оптимальне вирішення, що призводить до «вибуху емоцій» і миттєвого підвищення інтересу до навчання.

Ефективність формування навчальної мотивації майбутнього фахівця сфери дошкільної освіти забезпечується використанням активних методів навчання (лекція-бесіда, лекція-конференція,

лекція із заздалегідь запланованими помилками, брейнстормінг, метод портфоліо, семінар-квест, дидактичні, ділові та рольові ігри, дебати, дискусії тощо), які адекватно відображають зміст і структуру навчального матеріалу. Застосування таких методів дозволяє планомірно й цілеспрямовано залучати всіх студентів до активної усвідомленої пізнавальної діяльності. Водночас вони відчують себе повноправними учасниками педагогічного процесу: самостійно планують свою діяльність, вчать бачити проблему і кінцеву мету своєї роботи, розподіляти власні сили. У цілому це сприяє підвищенню якості підготовки майбутнього фахівця – працівника закладів дошкільної освіти.

Отже, навчання для майбутніх фахівців сфери дошкільної освіти має набути особистісного життєвого сенсу, який виявляється у спрямуванні їхньої активності на оволодіння професією і розвиток своїх потенційних можливостей, що можливо за наявності сформованої мотивації. Формування навчальної мотивації доцільно здійснювати за допомогою урізноманітнення навчального матеріалу і прийомів навчальної роботи, створення цілісного уявлення про базові складники професії, створення проблемних ситуацій, виявлення міжпредметних зв'язків, використання активних методів навчання тощо.

Література:

1. Занюк С. Психологія мотивації : навч. посібник. Київ, 2002. 304 с.
2. Климчук В. Експериментальне дослідження явища «мотиваційного зараження». *Соціальна психологія*, 2005. №3 (11). С. 59-71.
3. Реан А. Социальная педагогическая психология. Санкт-Петербург, 1999. 416 с.
4. White R. Motivation Reconsidered: The Concept of Competence. *Psychological Review*, 1959. № 66. P. 297-333.

УДК 159.9:[616.98:578.834]-036.21

ПРОБЛЕМА РЕЗІЛЬЄНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Турубарова А. В.

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
turubarovaa@gmail.com

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що сучасна світова ситуація, спричинена поширенням коронавірусної інфекції,